

Ylöjärven kaupungin osallisuussuunnitelma 2021

Asukaslautakunta 17.3.2021

Sisällysluettelo

1.	Osallisuuden lainsäädännölliset ja kaupunkitasoiset lähtökohdat	1
2.	Osallisuuden ulottuvuudet.....	3
3.	Osallisuustyö Ylöjärven kaupungissa	4
4.	Osallisuuden erityiset toimenpiteet ja painopisteet Ylöjärven kaupungin toiminnassa vuonna 2021.....	6

1. Osallisuuden lainsäädännölliset ja kaupunkitasoiset lähtökohdat

Kuntalaissa on säädetty, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kuntalaissa säädetyllä tavalla osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
- 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Kuntalaissa säädetyn lisäksi on huomioitava, että lainsäädännöstä aiheutuu kaupungin eri tehtäviin erilaisia erityisvelvoitteita esimerkiksi kuntalaisten ja asianosaisten vaikutusmahdollisuuksien varaamiseen ja kuulemiseen liittyen.

Ylöjärven kaupunginvaltuuston hyväksymässä kaupunkistrategiassa asukkaiden osallisuuden vahvistaminen on asetettu yhdeksi strategian tavoitteeksi. Edelleen kaupunkistrategiassa on todettu seuraavaa: ”Kannustamme ja tuemme asukkaita sekä yhteisöjä aktiivisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Tuemme asukkaiden omatoimisuutta, vapaaehtoistyötä ja kolmannen sektorin toimintaa. Ylöjärven kaupunki viestii aktiivisesti monipuolisia kanavia käyttäen.” Edellä mainittujen tavoitteiden ohella voidaan todeta, että myös monet muut kaupunkistrategian tavoitteet edellyttävät toteutuakseen onnistumista osallisuuden ja vuorovaikutuksen äärellä.

Ylöjärven kaupunginvaltuusto on 7.12.2020 hyväksynyt kaupungin laajan hyvinvointikertomuksen vuosille 2021–2024. Hyvinvointikertomus sisältää suunnitelman hyvinvoinnin edistämiseksi vuosina 2021-2024. Suunnitelma jakaantuu kolmeen vuosien 2021-2024 kaupungin toiminnassa korostuvaan painopisteeseen:

- 1) Hyvinvointia tukeva elinympäristö
- 2) Toisista välittäminen ja yhdessä tekeminen
- 3) Hyvinvointia rakentavien valintojen tukeminen

Painopisteet jakautuvat kolmeen tavoitteeseen. Niiden toteutussuunnitelmat on kuvattu laajassa hyvinvointikertomuksessa taulukoina, joissa on esitetty tavoitteen edellyttämien toimenpiteiden yhteys kaupunkistrategiaan, toteuttamisen vastuutahot, yhteys hyvinvointisuunnitelmaan tai muuhun ohjaavan ohjelmaan sekä vaikuttavuutta osoittavat mittarit.

Laajan hyvinvointikertomuksen toteutussuunnitelmassa viitataan kaupungin poikkihallinnollisiin hyvinvointisuunnitelmiin ja -ohjelmiin, jotka konkretisoivat ja jalkauttavat käytännön hyvinvointityötä. Näin vältetään uuden, päällekkäisen suunnitelman lisääminen jo ennestään vaihtelevasti sisäistettyjen hyvinvointisuunnitelmien päälle ja toisaalta nivotaan aiemmat suunnitelmat paremmin hahmotettavaksi kokonaisuudeksi. Samalla tuetaan näiden suunnitelmien johtamista, koordinoitua ja viemistä käytäntöön, lisätään johdonmukaisuutta sekä vahvistetaan yhteistä näkökulmaa hyvinvointityön toteuttamisessa ja raportoinnissa. Asukaslautakunnan vuosittain hyväksymä osallisuussuunnitelma kullekin toimintavuodelle on yksi laajan hyvinvointikertomuksen kokonaiskehikkoon lukeutuva hyvinvointia edistävä suunnitelma. Osallisuussuunnitelman rooli kytkeytyy osaltaan laajan hyvinvointikertomuksen seuraaviin toimenpiteisiin:

- Lasten ja nuorten elämänhallinnan tukeminen
- Ikääntyneiden toimintakyvyn ja itsenäisen elämän tukeminen
- Osallisuuden (edustuksellinen, suora, toimintaosallisuus) ja tasa-arvon edistäminen eri ikä- ja väestöryhmissä
- Vapaaehtoistyön tarjoaminen, hyödyntäminen ja koordinointi
- Osallisuuden (edustuksellinen, suora, toimintaosallisuus) mahdollistaminen järjestöille, yrityksille, yhteisöille ja muille toimijoille

Osallisuussuunnitelman ollessa yksi laajaa hyvinvointikertomusta toimeenpaneva suunnitelma, tulee osallisuussuunnitelman toimenpiteiden perustua laajassa hyvinvointikertomuksessa asetettuihin toimenpiteisiin. Tavoitteena on myös se, että suunnitelmaan sisällytettävät toimenpiteet olisivat suurimmaksi osaksi uusia tai sisältäisivät jotakin uutta aiempaan toimintaan nähden.

2. Osallisuuden ulottuvuudet

Osallisuus on kaupungin toimintaan läpileikkaavana vaikuttava elementti. Osallisuus voidaan hahmottaa eri ulottuvuuksien kautta siten, että se jaetaan edustukselliseen osallisuuteen, suoraan osallisuuteen, toimintaosallisuuteen sekä tieto-osallisuuteen:

Edustuksellinen osallisuus	Suora osallisuus	Toimintaosallisuus
Tieto-osallisuus	Esityslistat ja pöytäkirjat, viralliset ilmoitukset ja kuuleminen, asukaslehti, esitteet, oppaat, tiedotteet, kotisivut, sosiaalinen media	
Vaalit Kaupunginvaltuusto ja -hallitus Lautakunnat Seudulliset päätöksentekuelimet Neuvostot Nuorisovaltuusto Koulujen oppilaskunnat ja vanhempainyhdistykset	Kuntalaisaloite Kunnallinen neuvoantava kansanäänestys Palaute Muutoksenhaku päätöksiin	Asukastilaisuudet, -illat ja -foorumit Asiakas- ja yhteistyötilaisuudet Työpajat, asiakasraadit Asiakaskyselyt Messut, retket Sosiaalinen media

Edellä kuvattujen osallisuuden ulottuvuuksien lisäksi on huomioitava kaupungin rooli kuntalaisten, yhteisöjen, järjestöjen sekä muiden toimijoiden aktiivisuuden ja toimeliaisuuden edistämiseksi eri tavoin. Osallisuuteen liittyvässä työssä onnistumisella on myönteisiä vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin samoin kuin kaupungin veto- ja elinvoimaisuuteen. Parhaimmassa tapauksessa tämän työn tulokset heijastuvat monin eri tavoin koko kaupungin hyväksi.

3. Osallisuustyö Ylöjärven kaupungissa

Kaupunki osallistaa ja tarjoaa kuntalaisille sekä muille tahoille edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa muun muassa edellä kuvattujen osallisuuden ulottuvuuksien puitteissa monin eri tavoin. Osallisuus ja palvelujen käyttäjiltä tulevien palautteiden sekä muiden signaalien huomioiminen toiminnassa ja sen kehittämisessä kulkevat mukana kaupungin eri toiminnoissa ja toiminnassa.

Ylöjärven kaupungissa on vuodesta 2014 lukien laadittu vuosittainen raportti osallistamis- ja osallisuusteemaan liittyen. Raportin muoto ja sisältö ovat eläneet vuosien aikana. Kaupungin eri osastojen keskeisimmiksi katsotut toimenpiteet osallisuusteeman äärellä ovat olleet kaikkina vuosina raportissa keskeisellä sijalla. Laadintyöstä ja seurannasta vastaa työryhmä, jossa on edustus kaikilta kaupungin osastoilta. Asiakirjan käsittelee vuosittain asukaslautakunta ja lautakunnalle raportoidaan toimintavuoden aikana toimenpiteiden toteumasta. Toimenpiteiden laadinnassa ja asiakirjan kehittämisessä huomioidaan asukaslautakunnalta saatava palaute ja evästys.

Suunnitelmassa on kunkin toimenpiteen osalta kuvaus osallisuustoimenpiteestä, vastuutaho, toimenpiteen kohderyhmä, osallisuustoimenpide suhteessa jo oleviin toimintamalleihin, osallisuustoimenpiteen tavoite sekä selvitys toimenpiteen linkittymisestä laajan hyvinvointikertomuksen toimenpiteisiin. Osallisuussuunnitelman tehtävänä ja tavoitteena on osaltaan olla ohjaamassa ja varmistamassa se, että toiminta on kaupungin laajan hyvinvointikertomuksen mukainen ja suuntaa siinä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Ohjelmaa valmistellut työryhmä on lähtenyt siitä, että osallisuussuunnitelmaan otetaan osastojen läpikäynnin pohjalta kiteytyneet keskeisimmät laajan hyvinvointikertomuksen toimenpiteiden toteutukseen perustuvat toimenpiteet toimintavuodelle 2021. Näitä toimenpiteitä on noin 3–5 kutakin osastoa kohden. Toimenpiteiden jakautuminen osaston sisällä perustuu kunkin osastojen harkintaan.

Osallisuustyöryhmän kokoonpano:

Kirsi Riihioja, työryhmän puheenjohtaja, vs. hallintopäällikkö, asukaslautakunnan esittelijä

Minna Vallin, vapaa-aikajohtaja

Mirko Harjula, suunnitteluinsinööri

Tiina Helminen-Savonjousi, viestintäpäällikkö

Hanna Isotalo, johdon sihteeri, asukaslautakunnan pöytäkirjanpitäjä

Marita Pitkänen, kotihoidon ja asumispalvelujen päällikkö

Anna Koski, hyvinvointikoordinaattori

4. Osallisuuden erityiset toimenpiteet ja painopisteet Ylöjärven kaupungin toiminnassa vuonna 2021

Osallisuus-toimenpiteen kuvaus	Vastuutaho (osaston nimi ja tarvittaessa lisäksi tarkempi määrittely):	Kohde-ryhmä:	Osallisuus-toimenpide on 1. uusi 2. jo käytössä oleva 3. käytössä olevasta uudistettu (jos muokattu, niin kuvaus, millä tavoin uudistettu)	Osallisuus-toimenpiteen tavoitteet:	LHVK 2021-2024 toimenpide, johon osallisuus-toimenpide liittyy:	Toteuma:
Siltatien koulun avoin yleisötilaisuus hankkeen kehitysvaiheessa, kun urakoitsija on valittu	Tekniikka- ja ympäristö-osasto	Kuntalaiset/lasten vanhemmat	1	Kuntalaisten ja lasten vanhempien osallisuuden vahvistaminen	Kannustamme ja tuemme asukkaita sekä yhteisöjä aktiivisuuteen ja yhteisöllisyyteen	Siltatien koulun rakennuttamisprojekti on käynnistetty. Kuntalaisille järjestettävä tilaisuus 8-9/2021
Teivo-Mäkkylän osayleiskaavan valmisteluun osallistaminen	Tekniikka- ja ympäristö-osasto	Kuntalaiset	1 (jatkoa vuodelta 2020)	Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen sekä aktiivointi ja osallistaminen kaavoitus-hankkeeseen	Kannustamme ja tuemme asukkaita sekä yhteisöjä aktiivisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Tuemme asukkaiden omatoimisuutta, vapaaehtoistyötä ja kolmannen sektorin toimintaa. Ylöjärven kaupunki viestii aktiivisesti monipuolisia kanavia käyttäen.	Hanke on käynnistetty, mutta koronan takia osallistamista ei ole vielä aloitettu. Osallistaminen järjestetään kevätkauden aikana järjestettävällä nettikyselyllä. Vastaava kysely on järjestetty Vuorentaustan asemakaavan laajennuksesta.

<p>Siivikkalan uuden kaava-alueen lähistön metsäalueiden toiminnallisen kokonaissuunnitelman laatiminen yhteistyössä asukkaiden sekä koulun ja päiväkodin kanssa.</p>	<p>Tekniikka- ja ympäristö osasto</p>	<p>Lähialueen asukkaat, oppilaat sekä muu toimintaympäristö.</p>	<p>1.</p>	<p>Kuntalaisten ja toimijoiden osallistaminen oman lähialueensa kehittämiseen</p>	<p>Kannustamme ja tuemme asukkaita sekä yhteisöjä aktiivisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Tuemme asukkaiden omatoimisuutta, vapaaehtoistyötä ja kolmannen sektorin toimintaa. Ylöjärven kaupunki viestii aktiivisesti monipuolisia kanavia käyttäen.</p>	<p>Toiminnallisen kokonaissuunnitelman laatimiseksi on perustettu työryhmä.</p> <p>Tarkoitus on ottaa alkuvuonna 2021 askelia tämän kanssa ja etsiä myös uusia (innovatiivisia) tapoja osallistaa sidosryhmiä.</p> <p>Osallistaminen tulee todennäköisesti olemaan ainakin kaksivaiheinen, jossa ensimmäisessä vaiheessa osallistetaan yhteisöt kuten koulut ja päiväkodit.</p>
<p>Mielikahvila-toiminnan aloittaminen Mieli ry:n, MIELIPOINTin ja VillaMokan yhteistyönä</p>	<p>Perusturva / Ennaltaehkäisevät palvelut; POIMI-hanke</p>	<p>Kuntalaiset</p>	<p>1.</p>	<p>Kuntalaisten osallisuuden ja mielenterveysosaamisen vahvistaminen</p>	<p>Vapaaehtoistyön tarjoaminen, hyödyntäminen ja koordinointi.</p> <p>Osallisuuden (edustuksellinen, suora, toimintaosallisuus) ja tasa-arvon edistäminen eri ikä- ja väestöryhmissä</p>	<p>Hanke käynnistynyt ja kuntalaiset käyttävät mielikahvilaa ja osallistuvat tapahtumiin ja kokouksiin.</p>

<p>PirSOTE-hankkeeseen kuuluva tulevaisuuden SOTE-keskuksen toiminnan kehittämiseen osallistuminen asiakaskyselyjen avulla</p>	<p>Perusturva / Terveyskeskuspalvelut</p>	<p>Kuntalaiset</p>	<p>1.</p>	<p>Kuntalaisten osallisuuden lisääminen ja heidän kuulemisensa, kun kehitetään tulevaisuuden SoTe-keskustoimintaa</p>	<p>Osallisuuden (edustuksellinen, suora, toimintaosallisuus) ja tasa-arvon edistäminen eri ikä- ja väestöryhmissä</p>	<p>Hanke käynnistynyt ja asiakaskysely on valmis-teilla.</p>
<p>Ikääntyneille annetaan ohjausta ja neuvontaa ja heitä kannustetaan huolehtimaan itse toimintakykynsä ylläpitämisestä yhdessä läheisten, omaisten ja perusturvan ikääntyneiden palvelujen toimijoiden sekä liikuntapalvelujen ja vapaaehtoistyön kanssa.</p>	<p>Perusturva / Hoito- ja kuntoutumispalvelut</p>	<p>Ikääntyneet kuntalaiset ja heidän lähipiirinsä</p>	<p>2. osittain käytössä oleva</p>	<p>Ikääntyneiden ja heidän läheistensä tietämys ja osallisuus siihen, miten he voivat itse vaikuttaa toimintakykynsä / läheisensä toimintakykyyn, vahvistuu.</p>	<p>Ikääntyneiden toimintakyvyn ja itsenäisen elämän tukeminen.</p>	<p>Yhteistyötä liikuntapalvelujen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa kehitetään edelleen</p>

Toimintapäivän rakenne suunniteltu niin, että lapsi voi valita eri vaihtoehdoista mieleisen tekemisen iltapäivän aikana	Sivistysosasto/Koululaisten iltapäivätoiminta	Koululaisten ip-toimintaan osallistuvat lapset	2.	Lapsen omaehtoinen toiminta sisältöihin osallistumisessa	Toisista välittämien ja yhdessä tekeminen>perheistä välittäminen	Toimintavuosi 2021.
Positiiviset kannustusviikot järjestetään jokaisessa koulussa ja lukukauden päätteeksi oppilaille järjestetään kysely positiivisen pedagogiikan materiaalien käyttöä	Sivistysosasto/Perusopetus	Kouluikäiset	1.	Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen positiivisessa pedagogiikassa	Toisista välittämien ja yhdessä tekeminen>osallisuuden vahvistaminen	Syyslukukauden loppuun mennessä.
Devistat asiakastytyväisyys-kyselyn ja turvallisuustarkastelun pilotointi sivistysosastolla	Sivistysosasto/perusopetus kirjasto, varhaiskasvatus, liikuntapalvelu ja nuorisopalvelu	Kuntalaiset ja kaupungin henkilöstö	1	Asiakastytyväisyyskyselyjen toteuttaminen useammalla tavalla. Kyselyn formaatti räätälöidään jokaiselle yksikölle erikseen. Turvallisuuskäyttöliittymän lisääminen henkilöstön puhelimiin.	Hyvinvointia tukeva elinympäristö>kuntalaisten turvallisuuden edistäminen. Toisista välittäminen ja yhdessä tekeminen>osallisuuden vahvistaminen	Pilotti kestää vuoden.

Kaupungin sosiaalisen median ohjeen päivittäminen	Hallinto- ja talousosasto / viestintäpäällikkö	Kaupungin henkilöstö, välillisesti somen käyttäjät	3. Nykyinen ohje päivitetään, tarvittaessa uudistetaan kokonaan	Some-viestinnän periaatteiden linjaaminen ja siten henkilöstön tukeminen ja somen tarkoituksenmukaisen käytön varmistaminen	Toisista välittäminen ja yhdessä tekeminen > Osallisuuden vahvistaminen > Osallisuuden ja tasa-arvon edistäminen eri ikä- ja väestöryhmissä	Tavoitteena on saada ohje valmiiksi hyväksyntään vuoden 2021 aikana.
Valtuuston kokousten striimaus	Hallinto- ja talousosasto	Kuntalaiset ja muu yleisö	1.	Kuntalaisten osallisuuden edistäminen, viestinnän laajentaminen	Osallisuuden (edustuksellinen, suora, toimintaosallisuus) edistäminen	Uusi valtuusto käynnistää valmistelun